

11. 2. 2003

ID: 21116

Věrohodnost výpovědi účastníka řízení a možnost přezkoumání hodnocení důkazů

Věrohodnost výpovědi účastníka (nebo i svědka) lze hodnotit i s přihlédnutím ke způsobu, jakým účastník (nebo svědek) soudu sděluje zjišťované skutečnosti, a k jeho chování při výpovědi. Dovolací soud může hodnocení důkazů přezkoumávat jen tehdy, pokud je toto hodnocení v rozporu s pravidly logického myšlení.

Věrohodnost výpovědi účastníka (nebo i svědka) lze hodnotit i s přihlédnutím ke způsobu, jakým účastník (nebo svědek) soudu sděluje zjišťované skutečnosti, a k jeho chování při výpovědi. Dovolací soud může hodnocení důkazů přezkoumávat jen tehdy, pokud je toto hodnocení v rozporu s pravidly logického myšlení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 101/2001, ze dne 4.9.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců A) L. N., a B) D. N., zastoupených advokátem, proti žalovaným 1) A. N., zastoupené advokátkou, a 2) L. N., o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu ve Svitavách pod sp. zn. 6 C 178/99, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 8. 2000, č. j. 18 Co 194/2000-72, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 8. 2000, č. j. 18 Co 194/2000-72, se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud ve Svitavách (dále jen „soud prvního stupně“) určil rozsudkem ze dne 18. 4. 2000, č. j. 6 C 178/99-54, že „vlastníky domu č. p. 93 stojícího na stavební ploše č. p. 136, stavební plochy č. p. 136 a zahrady č. p. 325/3, zapsanými na listu vlastnictví č. 697 pro obec M. a katastrální území M. u L. katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu ve S., jsou žalobci“, a rozhodl o nákladech řízení. Dovodil, že žalobci mají na požadovaném určení naléhavý právní zájem, neboť jsou-li přesvědčeni o svém vlastnickém právu, ale jako vlastníci jsou v katastru nemovitostí zapsáni žalovaní, může být navrhované soudní rozhodnutí podkladem pro provedení změny tohoto zápisu a stát se pevným základem pro právní vztahy mezi účastníky. Svůj závěr o vlastnickém právu žalobců pak soud prvního stupně odůvodnil tím, že kupní smlouva z 10. 3. 1988, již měli žalobci prodat sporné nemovitosti žalovaným, neodpovídala skutečnému úmyslu žalobců a druhého žalovaného, jelikož úmyslem těchto účastníků smlouvy bylo dosáhnout bezúplatného převodu vlastnictví na žalované. Pouze kvůli vyšším notářským poplatkům z darování byla podepsána smlouva formulovaná jako smlouva kupní s dodatkem, že kupní cena byla zaplacená před jejím podpisem. K tomu však fakticky nedošlo a nestalo se tak ani po podpisu smlouvy. Naproti tomu prvá žalovaná uzavřela smlouvu s tím, že spolu s druhým žalovaným nemovitosti od žalobců kupují a že kupní cenu již druhý žalovaný uhradil, případně ji v budoucnu uhradí oba žalovaní společně. Tato smlouva je neplatná pro rozpor skutečné vůle účastníků s jejím vyjádřením (§ 37 odst. 1 občanského zákoníku – dále jen „ObčZ“). Soud prvního stupně dále uvedl, že „konverze kupní smlouvy na smlouvu darovací (viz § 41a odst. 1 ObčZ) je pojmově nemožná, jestliže žalovaná nikdy neměla vůli přijmou od žalobců dar“. Námitky

žalované, které se týkaly promlčení práva dovolat se neplatnosti smlouvy a rozporu žaloby s dobrými mravy, neshledal soud prvního stupně důvodnými a neztotožnil se ani s jejím tvrzením, že notářské poplatky by v případě účastníků byly stejné u kupní i darovací smlouvy.

Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací rozsudkem ze dne 8. 8. 2000, č. j. 18 Co 194/2000-72, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu na určení vlastnického práva žalobců ke sporným nemovitostem zamítl, a rozhodl o nákladech řízení. Vyšel ze stejných skutkových zjištění jako soud prvního stupně s jedinou výjimkou, již je závěr odvolacího soudu o tom, „že i první žalovaná uzavírala kupní smlouvu s vědomím, že žalobci přenechávají žalovaným převáděné nemovitosti bezúplatně, t. j. darem“. K tomuto závěru dospěl odvolací soud na základě úvahy, že „to, že prvá žalovaná během řízení dar popírala, je pochopitelné, neboť se zřejmě domnívala, že tím může pro sebe přivodit příznivější rozhodnutí ve sporu; právě na tom tvrzení, že šlo ve skutečnosti o dar (a nikoli o koupi), totiž stojí žaloba. Při jednání odvolacího soudu se k této otázce (t. j. k tomu, zda i ona věděla, že žalobci jí a druhému žalovanému nemovitosti ve skutečnosti darovali) vyjadřovala nejistě, váhavě a uvedla, že už neví, jak to se smlouvou bylo. Při hodnocení výpovědí všech účastníků řízení není důvod k pochybnostem o tom, že žalobci i druhý žalovaný uvedli okolnosti, za nichž byla smlouva uzavírána, pravdivě, t. j. že žalobci žalovaným nemovitosti ve skutečnosti darovali. Podobně není rozumného důvodu pro závěr, že prvá žalovaná měla v úmyslu spolu se svým tehdejším manželem, t. j. druhým žalovaným, získat nemovitosti od žalobců sice koupí, že však nesouhlasila s tím, aby jim je žalobci darovali, a že tedy neměla vůli přijmout od žalobců dar, jak uvádí v napadeném rozhodnutí soud prvního stupně. Pro takový postoj neuvedla prvá žalovaná žádný důvod. Jestliže tedy všichni tři ostatní účastníci v naprosté shodě uvedli, že šlo ve skutečnosti o dar a jestliže prvá žalovaná neuvedla nic, co by toto jejich tvrzení zpochybnilo, potom je třeba dospět k tomu skutkovému závěru, že i prvá žalovaná s darováním nemovitostí souhlasila“. Pak ovšem podle § 41a odst. 2 ObčZ je z hlediska právního posouzení zřejmé, že byla uzavřena zastřená darovací smlouva, která je platná, neboť odpovídá vůli jejích účastníků, má i další zákonem předpokládané náležitosti, splňuje požadavek písemné formy a byla též registrována státním notářstvím. Odvolací soud připustil, že v době uzavření smlouvy občanský zákoník ustanovení o podmínkách platnosti disimulovaného úkonu neobsahoval, ale s odkazem na historické souvislosti (obdobné ustanovení obsahovaly jak obecný zákoník občanský, tak i občanský zákoník č. 141/1950 Sb.) a na ust. § 35 odst. 2 ObčZ ve znění v době uzavření smlouvy dovedl, že i tehdy bylo možno pokládat zastřený právní úkon za platný, odpovídal-li vůli účastníků. Došlo tedy k platnému převodu nemovitostí na žalované a žaloba domáhající se určení vlastnictví žalobců není důvodná.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání, jehož přípustnost opřeli o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu ve znění před 1. 1. 2001. Poukázali na to, že zatímco soud prvního stupně vycházel z toho, že prvá žalovaná uzavírala smlouvu s tím, že nemovitosti od žalobců spolu s druhým žalovaným kupují, dovedl odvolací soud, že i prvá žalovaná si byla vědoma, že žalobci přenechávají nemovitosti žalovaným darem, a namítl, že pro takový skutkový závěr neexistuje důkaz. Prvá žalovaná totiž při jednání soudu prvního stupně jasně vypověděla, že „nikdy se nemluvilo o žádném darování“, a též při jednání odvolacího soudu dne 8. 8. 2000 uvedla, že „žalobci o daru nikdy nemluvili“. Jelikož je nezbytnou podmínkou platnosti darovací smlouvy jako zastřeného úkonu úmysl obdarovaného k přijetí daru, nemohlo k uzavření platné smlouvy dojít. Žalobci dále namítli, že odvolací soud v rozporu s přechodnými ustanoveními ObčZ a tedy nesprávně posoudil kupní smlouvu podle právní úpravy platné až od 1. 1. 1992, čímž použil nepřípustnou retroaktivitu, a navrhli, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaní se k dovolání nevyjádřili.

Nejvyšší soud ČR postupoval v řízení o dovolání podle procesních předpisů platných k 31. 12. 2000, tedy podle občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb. – dále jen OSŘ (část dvanáctá, hlava I, bod 17. tohoto zákona). Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas osobami k tomu oprávněnými, že je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) OSŘ, že byly uplatněny způsobilé dovolací důvody podle § 241 odst. 3 písm. c) a d) OSŘ (byť se tak nestalo výslovně, lze tyto důvody spolehlivě dovodit z obsahu dovolání) a že dovolání splňuje i další zákonem požadované náležitosti (§ 241 odst. 1, 2 OSŘ), přezkoumal napadený rozsudek v celém jeho rozsahu. Dospěl pak k závěru, že dovolání je důvodné.

Dovolací soud se především zabýval námitkou dovolatelů zpochybňující zjištění odvolacího soudu, že prvá žalovaná uzavřením sporné smlouvy projevila vůli přijmout od žalobců dar, tedy dovolacím důvodem podle § 241 odst. 3 písm. c) OSŘ. Podle § 132 OSŘ hodnotí soud důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Hodnocení výpovědi účastníka řízení z hlediska jeho věrohodnosti je v souladu se zásadou přímosti občanského soudního řízení (§ 122 odst. 1 OSŘ) věcí soudu, který provádí dokazování, a ke způsobu tohoto hodnocení by mohl dovolací soud přihlídnout jen v případě, že by soud hodnotil věrohodnost výpovědi na základě skutečností, které se dle obecných zkušeností k věrohodnosti výpovědi nevztahují. Věrohodnost výpovědi účastníka (nebo i svědka) lze hodnotit i s přihlédnutím ke způsobu, jakým účastník (nebo svědek) soudu sděluje zjišťované skutečnosti, a k jeho chování při výpovědi. V dané věci lze konstatovat, že odvolací soud se při hodnocení věrohodnosti výpovědi účastníků neodchýlil od hodnocení skutečností, které se dle obecných zkušeností k věrohodnosti výpovědi vztahují, když přihlédl k tomu, že chování první žalované bylo nejisté, že neodpověděla jednoznačně na položené otázky a že její výpověď byla v rozporu s výpověďmi ostatních účastníků, a zvážil i její zájem na určitém výsledku řízení. Dovolací soud může hodnocení důkazů přezkoumávat jen tehdy, pokud je toto hodnocení v rozporu s pravidly logického myšlení. V této věci přijal odvolací soud shora uvedený skutkový závěr po doplnění účastnické výpovědi první žalované, kterou pak hodnotil - i s přihlédnutím k tomu, co vyšlo najevo v řízení před soudem prvního stupně - způsobem, jenž neodporuje zásadám logického myšlení, a to, že bylo možno dospět i k jinému skutkovému zjištění, než k jakému dospěl odvolací soud, nelze považovat za vadu hodnocení důkazů. Obdobně ostatně dovolací soud rozhodl např. v rozsudku ze dne 5. 6. 2000, sp. zn. 22 Cdo 241/99, uveřejněném v Soudních rozhledech č. 9/2000 nebo v rozsudku ze dne 19. 8. 1999, sp. zn. 24 Cdo 1212/98, uveřejněném v Právních rozhledech č. 1/2000, jakož i v rozsudku ze dne 29. 10. 1997 sp. zn. 2 Cdon 257/97, uveřejněném v Právních rozhledech č. 7/1998. Dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) OSŘ tedy není naplněn a Nejvyšší soud vychází ze zjištění odvolacího soudu, že prvá žalovaná uzavírala spornou smlouvu s úmyslem uzavřít smlouvu darovací.

Druhým důvodem, o který žalobci opírají své dovolání, je tvrzené nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) OSŘ. Nesprávným právním posouzením je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, k němuž může dojít buď použitím jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo sice aplikací správného právního předpisu, ale jeho nesprávným výkladem. Dovolatelům nelze přisvědčit, pokud namítají, že odvolací soud posoudil platnost smlouvy podle předpisů platných až od 1. 1. 1992, neboť – jak plyne z odůvodnění přezkoumávaného rozsudku – tento soud si byl vědom toho, že v době uzavření smlouvy ustanovení § 41a odst. 2 ani ustanovení jemu obdobné nebylo v občanském zákoníku obsaženo, a ke svým právním závěrům dospěl výkladem tehdejšího znění tohoto právního předpisu. Tento výklad však dovolací soud za správný nepovažuje. V rozsudku ze dne 10. 5. 2000, sp. zn. 22 Cdo 102/99, publikovaném v Soudních rozhledech č. 8/2000 totiž vyslovil závěr, který dopadá i na tuto věc, že „pokud účastníci uzavřeli simulovanou písemnou kupní smlouvu ohledně nemovitosti, kterou chtěli zastřít darování

této nemovitosti, není disimulovaná darovací smlouva platná, pokud nebyla uzavřena písemně a z jejího znění není zřejmé, že šlo o darování“. V odůvodnění tohoto rozsudku se pak uvádí, že „je třeba vycházet ze znění ObčZ, účinného v době uzavření předmětné smlouvy, tedy ze znění účinného do 31. 12. 1991. Podle § 46 odst. 1 ObčZ smlouvy o převodech nemovitostí, jakož i jiné smlouvy, pro něž to vyžaduje zákon nebo dohoda účastníků, musí mít písemnou formu. Nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje zákon nebo dohoda účastníků, je neplatný (§ 40 odst. 1 ObčZ). Smlouva je uzavřena, jakmile se účastníci shodnou na jejím obsahu (§ 44 ObčZ). Požadavek písemné formy smlouvy je splněn, pokud jsou v písemném projevu vůle účastníků vyjádřeny podstatné složky jejich projevu vůle ... Podstatné náležitosti, tvořící obsah smlouvy o převodu nemovitosti, musí být proto vyjádřeny v písemné formě; ústní ujednání, týkající se podstatných náležitostí, nejsou součástí smlouvy, pro kterou je předepsána písemná forma. Uzavírají-li účastníci darovací smlouvu ohledně nemovitosti, musí být skutečnost, že jde o darování, vyjádřena v písemné formě; jinak darovací smlouva platně nevznikne. Proto v případě, že účastníci uzavřeli simulovanou písemnou kupní smlouvu ohledně nemovitosti, kterou chtěli zastříti darování této nemovitosti, není darovací smlouva platná, pokud nebyla uzavřena písemně a z jejího znění není zřejmé, že šlo o darování“. V daném případě ze smlouvy ze dne 10. 3. 1988 rozhodně neplyne, že by úmyslem účastníků byl bezúplatný převod nemovitostí, tj. uzavření darovací smlouvy, a tak závěr odvolacího soudu, že takováto smlouva byla v písemné formě v souladu se skutečnou vůlí účastníků uzavřena, není správný. Rozhodnutí odvolacího soudu tedy spočívá na nesprávném právním posouzení věci a dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) OSŘ je dán.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležité odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)